

ВІДГУК

офіційного опонента Прохорова Володимира Федоровича
про дисертацію **Зьомко Уляни Валеріївни**
*«Лінгвокультурні, текстотвірні та гендерні особливості рецензії у
кінокритиці (на матеріалі англійської та німецької мов),*
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.
(Львів, 2019 – 272 с.)

Дисертаційна праця У.В. Зьомко присвячена комплексному дослідженню особливостей тексту рецензії в кінокритиці, тобто виділенню та онтологізації науково обґрунтованої категорії в сфері загальної лінгвістики тексту. У цьому сенсі дисертація є новаторською і здатна викликати жвавий інтерес у відповідних наукових колах і не тільки лінгвістів, а й представників журналістики, фахівців із зв'язків з громадськістю (PR), рекламних агентів та ін.

Актуальність заявленої теми не може викликати сумнівів, оскільки праця являє собою органічний комплекс сучасних напрямків лінгвістики, що включає елементи лексичної семантики, соціолінгвістики, лінгвістичної статистики, стилістики, лінгвокультурології, гендерних студій, когнітивних напрямків та ін. Такий підхід значно збагачує дисертацію і дозволяє авторці досить кваліфіковано та глибоко розкрити сутність досліджуваного явища.

У структурному відношенні наукова праця логічна і прозора. Вже зміст і вступ дають повне уявлення про характер дослідження.

Перший розділ являє собою обґрунтування механізму дослідження поставленої проблеми.

У другому розділі авторка виокремлює у структурі концепту понятійний, образний і ціннісний компоненти. Ці компоненти слід розглядати як базис вирішення дослідницьких завдань з використанням відповідного емпіричного матеріалу.

Третій розділ присвячено визначенню текстотвірних стратегій та тактик підготовки англійськомовних та німецькомовних рецензій, які реалізують відповідні мовленнєві ходи.

У четвертому розділі, як пише У.В. Зьомко, «здійснено... аналіз питомої

ваги застосованих мовленнєвих ходів у рецензіях, виявлено конвергентні та дивергентні ознаки мовленнєвої поведінки англійськомовних і німецькомовних рецензентів у площині гендеру та лінгвокультури» (стор. 194-210).

У ході практичної реалізації представлених на стор. 19 завдань У.В. Зьомко виявляє широку ерудованість, володіння науковими методами дослідження окремих проблем, що в чималій мірі сприяло вивченню великого кола різноаспектної наукової літератури (236 джерел), а також ретельне і ґрунтовне опрацювання методико-методологічного апарату (стор. 20-21). Особливої оцінки заслуговує авторське варіювання дедуктивного та індуктивного підходів.

Показником наукової зрілості дисертантки є, наприклад, авторське формулювання поняття концепт на стор. 107: «*концепт* – визначено як ментальне утворення, яке акумулює знання людини про певний фрагмент дійсності, як структуру представлення знань, змістовну одиницю колективної свідомості, елемент концептосфери і/або мовної картини світу, як елемент втілення культури у свідомості індивіда».

Особистий внесок дисертантки вбачається в тому, що вона представила вітчизняній науковій спільноті нову параметризовану категорію, яка може сприйматися як науково обґрунтований факт.

Авторка справедливо виділяє такі різновиди рецензії в кінокритиці, як рецензія-огляд, рецензія-реклама, рецензія-відгук та рецензія-есе (стор. 6 автореферата; 30 дисертації). Подібна класифікація прийнята в журналістиці.

Висновки до кожного розділу дисертації та авторські узагальнення достовірні та надійні.

Наукова розвідка авторки має гарні перспективи в плані розширення об'єкту дослідження порушеної проблеми матеріалом інших мов зі збереженням чи модифікацією розробленої методики, а також для впровадження в практику викладання англійської та німецької мов у вищій школі в окремих теоретичних дисциплінах (лексикології, стилістики, спецкурсах з етнолінгвістиці, лінгвокультурології та ін.).

Особливої похвали заслуговують матеріали практичних розділів, у яких представлено авторський аналіз якісних та кількісних параметрів рецензій в

кінокритиці в їх функціонально-стилістичному, соціолінгвістичному та гендерному аспектах із застосуванням елементів когнітивної науки в обох лінгвокультурах. Спостереження У.В. Зьомко коректні і підтверджуються якісним ілюстративним матеріалом, відібраним з авторитетних джерел. Хоча можна було б проводити аналіз на матеріалі цілого тексту, а не його фрагменту. Але авторка вибрала власну методику, яку ми не заперечуємо.

Високо оцінюючи дисертаційну працю в цілому, не можемо не висловити деякі зауваження не завжди дискусійного, але рекомендаційного характеру:

1. Підрозділ 2.1. «Зв'язок мови, мислення та культури» (стор. 43-45) є суто реферативним. У.В. Зьомко представляє лише періодизацію зміни напрямків, однак не визначає свою позицію. При цьому, як впливає з подальшого дослідницького матеріалу, основну увагу авторка приділяє поняттю «культура». Чому не лінгвокультурі?

2. Продовженням цього нахилу до загальної культури є твердження про те, що «концепт локалізується у свідомості, де відбувається взаємодія мови і культури» (стор. 45). Або на стор 47: «Тож концепт як ментальне утворення є елементом втілення культури у колективній чи індивідуальній свідомості».

Важливо підкреслити, що тут авторка прямо показує свою позицію: «наведене визначення концепту беремо за основу в цьому дослідженні» (стор. 47).

3. Хотілося б знати, що мається на увазі під терміном ілокутивна установка в твердженні «відповідно до ілокутивної установки РК виділено три блоки стратегій (стор. 195)? Якщо виходити з теорії інструментальності мови Герхарда Хельбіга, ці три блоки входять в категорію прагматики. У гіршому випадку відносяться до перлокуції.

4. У.В. Зьомко часто використовує в праці термін *жанр рецензії*. У дисертації в такій формі його використано з десятків разів, а в модифікації *жанрові форми* і т.п. незліченна кількість. Треба мати на увазі, що *жанр* це поняття літературознавства, журналістики. Лінгвістика ж оперує категорією *текст*.

5. Трохи туманно сформульовано друге положення, яке винесено на захист, – «ідеалізовані моделі світу англійської й німецької лінгвокультурних

спільнот знаходять відображення в оцінці різних аспектів об'єкта кінокритики». Чому різних, а не спільних?

Висловлені зауваження не знижують високу оцінку дисертації, її новаторський характер.

Публікації і автореферат повністю відображають зміст дослідження.

З урахуванням усього вищесказаного вважаємо, що дисертаційне дослідження «Лінгвокультурні, текстотвірні та гендерні особливості рецензії у кінокритиці (на матеріалі англійської та німецької мов)» формально і змістовно **відповідає** п. 9, 10 положення про «Порядок присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами), за спеціальністю 10.02.04 – германські мови, а його авторка *Зьомко Уляна Валеріївна* **заслуговує** на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук.

О ф і ц і й н и й о п о н е н т
кандидат філологічних наук,
доцент, професор кафедри німецької
філології і перекладу
Запорізького національного університету

В.Ф. Прохоров

П і д п и с з а с в і д ч у ю
Вчений секретар Запорізького
національного університету
канд. філол. наук, доцент

А.О. Проценко

